

Publikuj nebo zhyň

Pavel Kovář

Publish or perish — okřídlené memento soudobého vědce nabylo na tvrdosti s postupem let poté, co se po r. 1980 začaly vědecké časopisy třídit prostřednictvím tzv. faktoru dopadu (Impact Factor, IF) podle databáze Web of Science (WOS). Úřednictvo rozhodující o financích pro vědu a výzkum tak dostalo v podobě scientometrie neocenitelný dárek.

Traduje se, že fyzik W. Pauli údajně řekl jednomu kolegovi: „Nedomnívám se, že bys myslel pomalu. Mám ale zato, že publikuješ rychleji, než myslíš.“ Zajisté i biologie má své penzum jedinců, jejichž publikační cíl přesahuje důkladnost jejich analýz a kteří se zdají být zamilovaní do vědy spíše kvůli dobývání vysokoprofilových časopisů než pro zajímavost reálných otázek a správnost vlastního výzkumu. Avšak ještě větším problémem jsou badatelé, kteří sice celé roky zkoumají, ovšem jen vzácně nabídnou výsledky časopisům, které sleduje vědecký významnější komunita.

Existuje řada důvodů, proč se zmíněné selhání v publikační činnosti považuje za „vědecký zločin“. Asi nejvíce zřejmé je, že nezveřejněná informace je pro svět ztracena. Když vědec, který po desetiletí studoval druh X nebo přírodní fenomén Y a ze svých dat nepublikoval ani trochu, nečekaně zahyne, většina získaného poznání bude pohřbena s ním. Mohl sice stimulovat mnoho kolegů, možná prezentací některých nálezů na konferencích (běžná vytáčka, aby se dotyčný vyhnul vlastnímu psaní), ale bez publikací byla jeho práce z převážné většiny znehodnocena.

Část problému, pokud si tu směje dovolit pochybnou — k potravě vztáženou — metaforu, je, že někteří vědci žijí pro lov, nikoli pro vaření a prostírání. Jsou to individua, která zbožňují řešení problémů. Výsledky pro ně vždy vedou k novým otázkám, které vedou k dalším studiím, které vedou k novým otázkám. Namísto trávení času sepisováním výstupů z prací, jež už byly dokončeny, se raději vrací k pokusům. Experiment je ve vědě zábava!

Ale: všichni výzkumníci — zvláště když obdrží veřejný grant (finance na projekt) — mají vážnou povinnost publikovat své výsledky. Nešíříme informaci přece jen pro svou potěchu nebo akademické uspokojení.

jení. Děláme to v konečném důsledku proto, že oprávněnost managementu a ochrany kteréhokoli druhu anebo způsob léčby nemoci mají být založeny na těch nejlepších dostupných, tedy vědeckých datech. Informace, která leží po léta nepublikovaná, je pro jiné vědce a pro manažery bezcenná.

Publikace jsou ve vědě skutečně vším. Hnojivem (žádné žerty, především ne o článkách potenciálních nositelů Nobelovy ceny), které stimuluje myšlenky jiných vědců. Zveřejněné poznatky asimilují kolegové a to vede k více výzkumům: hypotézy jsou modifikovány, vyvráceny nebo potvrzeny, vyvíjejí se nová paradigmatata, stará se odkládají. V pravém slova smyslu: publikace jsou metodou vědy.

Jiný životně důležitý důvod k publikacím je proces posuzování nabídnutých vědeckých informací (peer review). Je sice dalek perfektnosti a všichni jsme již viděli časopi-secké články nepatřičné nebo přímo špatné, které se však podařilo protlačit nesžíravou recenzí. S trochou ironie: některé z nich jsou pro žurnály nejvíce hodnocené, jiné zaměstnají recenzenty a redaktory bohatě — ti však často bývají natolik přezaměstnaní, že zabývají se rukopisem do hloubky odmítnou považovat za dobrý džob.

Avšak čas strávený posuzováním rukopisu představuje velice užitečný, konstruktivní proces. Máloco vás naučí víc o tom, jak provozovat výzkum, než recenzentské připomínky. Některé z recenzí se neobejdou bez emoční reakce, ale to je v pořádku: nesmíte brát komentáře osobně, když byly učiněny v dobré víře, jakože téměř vždy tomu tak je.

Ti, kdo odmítají předložit své výsledky procesu peer review, „chrání“ svou práci před dosažením jejího plného potenciálu. A co huň, riskují, že udělají nenapravitelné chyby ve výzkumném uspořádání. Můžete si zafixovat špatnou analýzu a chybnou interpretaci, ale nikdy nemůžete zreduko-

vat dlouhodobý terénní výzkum. Pochopitelně — čím větší ztráta může nastat. Představte si někoho, kdo vytrvale bez publikování bádá a konečně nabídne své životní dílo časopisu — a pak se dozví od recenzentů A, B a C, že už 10 let je jeho způsob sběru dat nevyhovující, takže úsilí investované do práce je převážně nanic.

Mezi méně samozřejmé důvody k publikování patří rozdíl mezi ústní (konferenční) a tištěnou (recenzovanou) formou sdělení. Když svěrujete svou práci papíru, máte možnost přemýšlet o svém výzkumu způsobem, jakým se o takových věcech nikdy nehovoří. Vyžaduje pečlivé zorganizování sesbírání dat. Pokud jste zvládli tohle, potom akt vložení použitých metod, výsledků a diskuse do slov vás donutí přesně definovat vše vyslovené a smysl práce zvažovat daleko hlouběji, než když se o ní mluví. Začnete psát a naleznete myšlenky, o nichž jste předtím netušili, že mohou existovat. Kromě toho vás nezbytné čtení jiných článků vystaví mnoha konceptům a problémům, o nichž by vás dřív ani nenapadlo přemýšlet. Když toto vše neuděláte, nelze nikdy oprávnění vašeho výzkumu garantovat.

Tvrdit, že ti, co nepublikují, nedělají svou odbornost kvalitně, je nepopíratelně drsné, ale nikoli nerozumné: jestliže nepublikujete, ztrácíte čas a navíc odebíráte finance potřebné pro jiné vědce. Můžete se dát do spolku s někým dalším a zkombinovat dohromady své rozdílné schopnosti. To může někdy způsobit, že produkuje tolik publikací vysoké kvality, až se lidé ptají: chodí ti autoři vůbec spát? Hlavní, co potřebujete, je: publikovat přinejmenším podstatné části své práce.

Pokud skutečně nejste schopni psát dobře nebo nemáte čas, abyste se to naučili, najdete někoho, kdo to umí. Biologie je plná bystrých pokročilých adeptů různých odvětví, z nichž někteří mají s psaním dobré zkušenosti, vlohy a elán. Pokud jim dáte zpracovat svá data a přispějete nabytou zkušeností k interpretacím, můžete posunout svou práci blíže k veřejnosti a zároveň mladou generaci specialistů podpořit spoluautorstvím v oborovém tréninku na určitém typu dat.

Nakonec, všichni ti, kdo uvažují o nejistotách budoucnosti a o konkurenčním pracovním trhu, si mohou být jisti, že nic na tomto kariérním poli je neochráněné než publikace. Ty vypovídají o tom, že jste ve výzkumu seriózní a schopní absolvovat vědecký proces se všemi jeho způsoby práce až do bodu zkompletování. Jisté pravidlo užitečné k aplikaci je: v každý okamžik mějte přinejmenším jeden článek v recenzním řízení. Pokud se toho budete držet, shledáte, že vaše odborné curriculum vitae v překvapivé míře narůstá a rozšiřuje vám kariérní příležitosti.

Pakliže jste v nějakém oboru nováčky, anebo jste po léta pracovali na dosud nepublikované dlouhodobé studii, věnujte teď náležitý čas sepsání prvních výsledků. Najděte blok času, kdy nebudete dělat nic jiného. Potřebujete se vnořit do sebe natolik, abyste našli nerušenou koncentraci, která vám dovolí plně zpracovat data a ideje, jež k nim přináležejí. Články jsou vašim odkazem vědě. Takže začněte hned. Umlčte telefon a přerušte svůj e-mail. Vezměte osobní laptop a jděte s ním v konkrétní den do nejbližší knihovny. Oprašte pracně naměřená data a pošlete svou práci do světa. Budete rádi, že jste to udělali.

